Број 102. У Новом Саду у четвртак 8. маја 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Манастирско питање.

III.

(Рад саборског одбора од 1875.—1890. око управе са манастирским имањем.)

Нека је још једном истакнута чињеница, да су манастири под надзором саборских комисија и повереничком управом за годину дана по монашким рачунима уштедили 153.261 фор. 90. новч.

(Види главни извештај тих комисија од 2. јула 1871. године.

Да су комисије и даље радиле, то би за 10 година и по монашким рачунима било 1,597.619 фор. за 30 година би био капитал 4,597.847 фор.

Међутим крајем 1901. године цео манастирски фонд (тамо иде сувишак од тих добара) износи 62.674 фор. 30 новч.

И тако се види разлика од 4,535.182 ф. 70 новч.

Но ово је према монашком раду и рачуну, а како би ствар изгледала, да је народ око тог радио и управљао за тих 30 година?

Саборски одбор је та права саборска пренео на себе и 29. нов. 1885, год. бр. 675 решио, да подвргне ревизији све манастирске рачуне, који дотле нису били натпрегледани. Тај је посао поверен члану Паји пл. Еремићу, који је поднео свој извештај 18. марта 1888.

У томе извештају је опажено ово:

1.) Манастири треба да себе одрже и послуже народној просвети ради које су и завештавани, пошто су тада били наши културни центри, те су и ти завештаји били тој просвети намењени. Како просвета има друге своје изворе, то ове задужбине треба да их помогну и посредно врше намењену им мисију. Но то то не може да буде са нерада и невештине манастирских управа, па се додаје, да је нешто боље, како је народ почео водити бригу о томе.

2.) Износи се да манастири поседују 35.329 ј. 1311□ земље (није урачунат манастир Ходош). Осим тога и друге објекте (види 89—90 бр. „Заставе“ од о. г.) По монашком рачуну та имања носе 256 856 фор. 11 н. Од те своте отпада на земљу свега 205.809 ф. 71 н. На остало (крчме, воденице, риболове итд.) 51.323 фор. 59 н. и тако онда би јутро носило годишње 5 ф. 84. новч.

Према приходу и расходу (приход 256.856 ф. 11 н. и расход 248.828 ф. 90 н.) чисто 9384 ф. 39 н., а то би за 30 год. било 189.131 ф. 70 н. међутим тај фонд, као што видесмо крајем 1902. год износи 62.674 фор. 30 н. Те је разлика на штету фонда 226.457 фор. 40 н.

3.) Да се оваки резултати разјасне, наводи се, да је економија свуда лоша и у оним правцима, у којима се обрађује. Међутим многе врло важне струке, које би се могле обрађивати према положајима добара, никако се не обрађују. Даље се тврди, да се ништа не издаје и не продаје путем јавне дражбе; па се надовезује: „Често се показује незнање, често нерад а често и несавесност“.

4.) На рачуне се вели, да су неуредни, да им се не може пуна вера поклонити, те се ређају многе неуредности и наставља се: „Усљед свега тога показало се у свима год. појединих манастира, који су на ревизију издати неоправданог примка и издатка, и то примка 329.546 ф. 22 н. издатка 216.708 ф. 65 н. На ово се надовезује, да многе поште нису чак никако документиране, па се вели: „Јер који нема шта да крије, тај ће показати прави успех, а који то не учини, тај крије у своју корист, јер тек неће крити да покаже више него што је у самој ствари! Даље онај који законит издатак чини нема узрока да исправу не приложи, с тога онај, који то чини, чини у своју корист“.

Све се ово односи на рачуне 187'. до 1886. но све године једна а другом нису заступљене код свију манастира, само је 1884. године оцењен примак и издатак (види под бр. 2 овога прегледа).

5.) Да би се свему томе стало на пут, то су израђени предлози, по којима би се рад и управа битно изменила у корист самих манастира и оне цели, којој су намењени. Но контрола се тражи и за сабор и његове органе, па се вели: „Боље контроле ради, да високославни саборски одбор сваке године на лице места своје комисије изашље“, а то ће рећи, да народ поново узме управу са народним добрима у своје руке.

Види се, да је Саборски Одбор истакнутим решењем упражњавао своје право на управу са овим народним добрима. Види се, да је повереник открио грдне злоупотребе и тражио, да се изашљу на родне комисије, али се види, како је све то, управо решењем од 15. јуна 1892. г. бр. 303 изиграно и види се да се тражи контрола преко комисије, да се имања издају под закуп и да се све продаје путем јавне дражбе.

Београдска демонстрација и официри.

Београд, 1. маја.

При демонстрацији, која је била у Београду 23. марта о. показала је београдска полиција нечувену бруталност. Та је бруталност била толика и њено понашање тако нечовечно, да су то најжешће осуђивали и сами офисири. — Да је то тако, види се најбоље из ове наредбе министра војног, коју вам саопштавам без икаквог даљег коментара.

Поверљиво Ф. А. Н. 694.

Наредба министра војног за сву господу официре.

Известан број трговачких помоћника и великошколаца, којима се придружила и маса нерадника и бескућника, којима на срцу леђи више противстајање властима земаљским, него жеља за правилним напретком наше државе, приредили су демонстрацију на дан 23. марта о. г. и тим изазвали неред, који је полиција са жандармеријом — као чувар реда и јавне безбедности — по званичној дужности својој морала угушити — законом предвиђеним средствима за оваке прилике.

Оваку једну немилу појаву од стране демонстраната, сваки је честит и прави Србин осуђивао и гнушао се поступака њихових, јер су демонстранти својом необузданом страшћу тако далеко терали, да су почели домове и редакције разбијати и мирне грађане нападати, те су се многи невини па и деца, која су се ту случајно нашла, изложили тешком искушењу, а нека и пала као жртве, а све услед непромишљеног и потпуно незаконитог и гнусног поступка оне руље, која је при демонстрацији учествовала.

И док је полиција са жандармеријом угушивала овај неред од стране демонстраната на начин законом дозвољен, ипак су се — како за време демонстрације, тако и после ове — нашли неки, који су осуђивали поступак и рад жандарма при-

ПОДЛИСТАК.

Берлински конгрес 1878.

УСПОМЕНЕ ЈОВАНА ДРАГАШЕВИЋА.

Шта је Стара Србија, а шта је Лазарева Србија? — Ревиндикација. — Косовски вилајет. — Лим граница по уговору између Србије и Црне Горе. — Мемоар о увећању Србије. — Карте уз мемоар

(Наставак)

Али, на несрећу, одмах су отпочеле агитације и отуд и отуд, и — Љубибратића Аустрија интернира на миг једнога српскога владаоца!..

Тада је тек Аустрија можда ступила у споразум са протектором Словена, да она Босну са Херцеговином задржава у својој сфери, уступајући Русији источну половину полуострва у њену сферу.

Ја држим, да тада ни Аустрија, ни Русија нису имале будућност свега тога у јасној слици, него су — како то обично бива у великој политици, — оставиле времену.

Турска је морала за ту угодбу да дозна (по свој прилици преко Енглеске), па је можда и јасније видела, или бар живо замишљала намеру оба та ривала о њену кожу, те је покушала, да им начини фијаско, те да сама јевтиније прође.

Она пошље у Београд сасвим поверљиво једног Енглеза (султановог личног пријатеља) и својом иницијативом нуди Србији Босну, те да Србија не би заратила, јер ће онда сигурно заратити и Русија, и тада би Турска много више изгубила, јер је Босну већ сматрала за изгубљену.

Овај њен, за нас тако користан покушај у Београду се разбио.

Да ли би пак Турска, да смо с њом у преговор ступили, и испунила то, што обећава, не зна се, и ми нисмо имали никакве гаранције, те смо могли у њено обећање сумњати, па мислити да она жели само да нас завара, док се — рецимо — боље спреми, или другу какву ујдурму не начини.

Довољно је, да од тога не би ништа.

И ми заратимо, па зарати и Русија, те — Аустрија добије Босну с Херцеговином, Грчка добије Тесалију, Бугарска ускрсне, па још добије и автономију за ослобођене Бугаре, а Србија — ето тај залогајчић, што смо напред видели! Остали пак народ српски оста и даље при својој старој судбини!...

Ето како и најпатриотскија радња може да буде не само бескорисна, него још и штетна, кад се у невреме ради!

Но на конгресу берлинском нису се за нас решавале само границе, него и друго што-шта, што је све већ познато, и ја немам о њима ни да говорим, пошто у томе послу нисам био уделан, а ја износим само своје доживљаје.

Исто је тако и Аустрија имала и другога посла с нама, те је и границе наше проширавала са обзиром на наш трговач. уговор с њом.

Ја ни у тој ствари нисам био посвећен, али десило се, те сам у једној прилици, а по тој ствари, и ја свој глас изустио.

Босна је била већ дата Аустрији у окупацију. А Србија је имала и тај трговачки уговор са Аустријом да потпише. За овакве ствари Ристић је дозвао био из Беча Цукића, као државника у овој државној грани спремнога.

Једног дана донесе Цукић Ристићу на потпис тај уговор. Кад га је Ристић почео читати, ја сам, држећи да је то за мене државна тајна, хтео се уклонити, али ми обојица рекоше да останем и да скушам.

И ја останем и слушао сам.

Ту је било говора о стварима, које ја ни на српском језику не бих ваљада разумео, па сам, наравно, само слушао и ћутао; али кад би у половини читања, ја се пренем и заборавим, да сам много субалтеран, па викнем: «Стојте, то тако не сме бити!»

Обојица ме погледаше зачуђено, али застадоше и упиташе ме: «Зашто?»

ликом угушивања овог нереда. Тако мно ги официри из VI. пешадијског пука у разговору међу собом — заборављајући на своју племениту дужност и свети задатак као и на заклетву, коју су положили на верност краљу — претресали су рад демонстраната и полиције, давајући више за право демонстрантима, а осуђујући поступак полиције при угушивању нереда — и ако су знали, да ће и војска учествовати ради увођења реда, ако га полиција не би могла брзо и на време да поврати, као што је један део војске тога дана заиста и употребљен.

Од свих виших официра највише је у дела у говору узимао пешадијски капетан I. класе Р., који се, без обзира на то, што је је тада био командант батаљона, толико заборавио, да је не само у друштву себи равних другова, но и пред млађима, највише осуђивао поступак и рад полиције и жандарма приликом угушивања нереда говорећи, како жандарми нису правилно вршили своју дужност, но су пуцали у масу, а неред би се могао на други начин угушити — и ако му је познато, да је руља немилостиво жандарме, камењем, па и оружјем нападала, а осим тога, упуштао се у објашњење чак и таквих ствари, које у самој ствари нису ни постојале, што њему као дугогодишњем официру није ни најмање доликовало.

Овакав поступак капетана и осталих официра, који су поменути говор водили, за најстрожију је осуду, и не може се дозволити војсци, која је законом позвата да буде одбрана краља и отаџбине, како од непријатеља с поља, тако и за угушивање нереда у земљи, у случају, кад полиција са својим органима није у стању ред да поврати.

Држим, да сваки официр треба да зна, да самим тим, што се налази у домашају изгредника, посматрајући само сукоб демонстраната са полицијом и жандармима, да тиме на сваки начин, и ако не говором, а оно самим присуством окуражава изгреднике да се власти противе, држећи, да им се такав поступак одобрава од стране официра, најпосле зна и то, да ни један официра не сме ни да помисли, а то ли да дâ видљива знака негодовања, или шта више, и осуђивање органа извршне власти при отправљању званичних дужности и при угушивању каквих нереда у земљи. На жалост, преварио сам се, јер док у другим државама сваки грађанин сматра за дужност да помогне полицији, уверио сам се, да код нас противно бива, и да су многи официри из VI. пука, а нарочито капетан, осуђивали уопште поступак наше полиције и њених органа приликом угушивања нереда на дан 23. марта о. г., а тиме прећутно више или мање одобравали поступак необуздане масе, која у несвесном стању није знала шта ради.

Оваку немилу појаву не могу да оставим као неопажену, пошто баца врло ружну сенку и на остале официре, који то не заслужују, а и на целу нашу војску, која има свој светли и племенити задатак, да буде одбрана краља и отаџбине и потпора законитости и реда у земљи.

Ја ову немилу појаву од стране официра из VI. пука само региструјем и износим је официрском кору, скрећући му пажњу, да се у будуће строго уздржава од претресања оваквих питања, јер сваки официр зна своју дужност, пошто у целом животу увек треба да му је водиља положена заклетва на верност краљу и отаџбини. Поред тога је капетан Р. приликом предаје своје дужности праштајући се са господом официрима избацио чак и таке речи, и ако без икаквог смисла и значаја, али које га као официра врло рђаво карактеришу и бацају јаку сумњу на исправност његову као официра и старешину, што је такође за осуду, те не могу да пропустим, а да капетана Р. за оваке његове некоректне и невојничке поступке, као и непрописано држање, не казним најстрожије дисциплински. С тога а на основу члана 45. уређења о војсци дисциплински казним Р. за изложену кривицу, и ако је иста теже природе (30 дана затвора), надајући се да ће и ова врло блага казна утицати на њега, да се оваквих и овима сличних поступака строго клони. Казну ће извршити гарнизонар београдски.

Наредба ова да се саопшти свој господи официрима само на потпис:

Министар војни Мил. Павловић.

* * *

Хтео сам да вам покажем, како је мислила о поступку београдске полиције и — војска. Напомињем само, да капетан Р. није издржао казну, опроштена му је, а сутра дан био је и он и свих 18 официра VI. пука у двору на банкету.

Говор је био о вези железничких пруга, које иду кроз Србију.

У тексту томе стајало је: да се цариградска пруга веже са солунском у Митровици.»

Мени се то никако не допаде, и, на њихово питање зашто, одговорим овако:

«Босна је дата Аустрији, па јој је стављено у изглед да окупира и новопазарски пашалук до иза Митровице. Ако свеза тих линија буде у Митровици, као што они хоће, онда — ми просто идемо у чељусти Аустријине. Због тога ми не смемо ту везу допустити. Ја знам, или бар тако за сада мислим, да је због окупиране Босне, а нарочито због тек постале Бугарске, пређашњи значај Косова за нас сада премештен на Овче Поље; али ипак ми не смемо допустити, у колико то можемо чинити, да Косово за нас буде сасвим изгубљено. Због тога ми не смемо Аустрији отворити врата косовска. И због истог тога ми ћемо тражити у своје време везу тих двеју светских артерија с оне стране косовског зида. Најпосле, пошто то има да буде на Турском земљишту, ту ће свакојако и Турска имати свој вотум, па — нека остане одредба везе за сада неодређена И зато ја предлажем, ако смем тако да се изразим, да се та фраза о вези изврне, те да начинимо Wort-spiel, што Немци веле. То јест: Место што тамо стоји: «да се цариградска пруга веже са солунском у Митровици», нека се каже: «да се цариградска линија веже с линијом Солун—Митровица».

Обојица, и Ристић и Цукић, рекао бих да су ме слушали пажљиво, па осмејкујући се рекоше; «Е хајде да вас послушамо.»

И тако прекројише.

Сутра дан зовне ме Цукић, па ми рече:

«Е, сад видим, да је ваша примедба била врло важна, јер Швегела ни опепелити, да свој текст мења.

У томе уговору било је не само о тој вези него и много што-шта, због чега бисмо се ми морали опирати. И Ристић се заиста јуначки опирао.

Како границе за Србију и Грчку нису биле још довршене, а на реду је било, и с њом се дошло (са запада на исток идући) до према Врањи, то је Андрашија рекао Ристићу, да он неће Србији дати обећану му Врању, па ће и против Пирота бити, ако он тај уговор не потпише.

Ристић изјави, да он мора сачекати пристанак владе, и Андрашија му рекне. «Добро ја ћу чекати», али у седници конгреској прекине говор о српској граници, — скине са дневнога реда — па пређу на Грчку, док одговор из Београда стигне.

(Наставиће се.)

Епархијски школски одбор темишварски.

Епархијски школски одбор у Темишвару држао је 28. априла (11. маја) своју редовну месечну седницу, на којој су следећи важнији предмети решени:

Министарство доставља своју окружницу за оснивање бесплатних кухиња за сиромашну децу, — препоручује се циркуларно.

Школски Савет, доставља одлуку на уложен уток месног школског одбора у Тиса-Хиђошу против овдашњег решења у погледу пофторне школе, — публиковаће се.

Епархијски административни одбор, на замолбу извешћује, да пошто није споменута свота ради зидања две нове школске дворане у Боки, то моли да му се што пре о томе саопшти, — доставља се подробнији обавештај.

Министарство јавља, да се не може мешати у питање издатог налога, да се српска вероисповедна школа у Мунару зато, што не одговара законском наређењу а са здравственог гледишта, затвори; — сачекаће се решење министарства унутрашњих дела, исто и у кнешкој ствари.

Управни одбор тамошње жупаније доставља одлуку министарства просвете на овдашњи призив у предмету уплаћеног пет-постотног школског прореза за комуналну школску зграду у Хрњакову, — изашиље се референт на лице места

Школски одбор у Карлову извешћује, да је дана 23. априла текуће године државни поднадзорник Радвањи Ф. тамошње српске школе обилазио, на примедбу референтову да ће и он и у одморне дане дати сазивати децу наређује се држање школе у таким приликама.

Јулије Сифнијос моли, да се тамошња управа упути да своје седнице у школској дворани држи, и учитеља у седницу позове, — учитељ се има позивати, а о локалу решава одбор.

Министарство доставља налог свој у предмету распрострањеног алкохолизма односно пијанства, — препоручује се циркуларно.

Надзорник торонталски моли наставну основу и попис српских народних школа, доставља му се наставна основа с тим, да је иста у свима српским народним школама карловачке митрополије обавезна.

Лукаревац утиче против наредбе о забрани румунског језика у тамошњој школи; — спроводи се с тим, да се и дотле има тачно по Уредби поступати.

Плештић моли припомоћ за бочарску школу; — поднеће се у своје време заједничка представка за све најоскудније школе, те се одобрава референту прикупљање података о материјалном стању оптерећености издржавалаца српских народних школа.

Петровић, учитељ из Чакова, моли од референта упутство, у погледу потписивања записника приликом инспекција краљевских школских надзорника, по жељи истих, — забрањује се до наредбе школског савета и учитељима и управитељима и председницима и члановима месног школског одбора, — тако исто и учествовање у конференцијама, ако би их надзорници сазивали.

Тиса Хиђешу се поново најстрожије наређује отварање четврте школе; у сличној ствари узима на знање расположење административног одбора према Сантпетеру.

Референт предлаже, да се поново донесе решење у погледу сазива епархијског учитељског збора, упућује се референт, да према решењу од 1901. године, учини потребно расположење, за дан се одређује четвртак по цару Константину и царици Јелени.

Политички преглед.

Прилике у Угарској. У саборској седници од уторника говорио је Карло Варади о квотном изасланству. Дотакао се прво и некојих других питања, нарочито о дворском балу и догађају са Апоњијем. Председник га је код прве речи прекинуо да то не спада на ствар о квоти. (Врло умесно! приметио је Сел а владина странка је бурно тапшала.) Варади хоће о том да говори. Председник примећује, како очекује да ће се говорник држати председникове опомене. Варади ће се покоравати председниковој опомени, само моли председника, да изнесе пред сабор, шта се догодило с њиме. (Са краљом се не може преговарати без сабора! „Нека позна држава интриганте“! довикује Угрон. „Не волу чисту воду у чаши! примећује Кубик.) После овога Варади је наставио свој говор о квотном изасланству.

У саборским круговима се говори да опозиција хоће ту ствар Апоњијеву да изнесе пред сабор. Апоњи ће у том случају да испољи ту ствар као поверење и неповерење према себи. А Сел ће да моли сабор да у тој ствари не долволи реч. Но круже и гласови да опозиција неће тако далеко ићи, што по данашњој седници и изгледа.

При општим јучерашњим аудијенсијама примио је краљ и многе посланике, који

су у последње време одликовани. И како тврде, свима тим посланицима рекао је краљ, да либерална страна мора бити једнодушна и сложна. Јер се ситуација може спасти само једном једнодушном великом странком.

§. 14. у Аустрији. Из бечких политичких кругова чује се, да ће влада употребом § 14 решити привремени прорачун Сабор аустријски имао би да изгласа до краја јула привремен прорачун, но како то по свој прилици неће моћи учинити, то ће влада крајем јуна сабор одложити а привремени прорачун помоћу §. 14. установити. Сабор аустријски би се онда тек на јесен поново састао.

Бугарска Нов кабинет овако је састављен: Генерал Петров — председништво и спољних послова; Петков — унутрашњих послова; др. Генадијев — правде; професор Шишманов — наставе; директор земљодничких каса Манушев — финансија; пуковник Савов рата; Попов — привреде, и интеримистично трговине.

Петров, Петков и Генадијев су стамбуловци, а остали су поузданици кнежеви.

Догађаји у Хрватској и Славонији.

Пишу нам из Срема: Крешимира Томљеновића, катол. свештеника из Сланкамена пустили су из судбеног притвора уз опрезе §. 182. к. п. т. ј. заветовање, да без приволе судца истражитеља не ће до правомоћног довршења казненог поступка удаљити се из свог боравишта, да се не ће скривати и настојати, да ће истрага обесупеши.

Пуштен је већ 17. маја 1903. по нов. кал. у јутру.

Осумњичен је, да је читао неки проглас у ком се позива на буну народ у Троједници — Фрањи Волфу, опћ. начелнику из Инђије и опћ. бележнику Сими Деврњи из Путинаца за време путовања им у железници на путу из Руме према Инђији, па је вероватно денунциран.

У кући му је одржана преметачина у петак 15. маја т. г. пред вече и затворен је. Није пак нађено ништа што би га окривљавало ради бунења, а најмање проглас какав. У затвор су му неке даме послале посластица и велики свежањ мирисава цвећа. У недељу т. ј 17. маја 1903. вратио се Томљеновић у Сланкамен и тамо га су парохијани у огромном броју одушевљено дочекали.

Раднички покрет у Славонији. Пишу нам из Славоније: У свези са познатим немирима у Хрватској и Славонији појављују се и раднички немири који све више маха отимају. Јављено је било у »Застави« да су радници у творници покућства Повишла у Осеку обуставили радњу те траже повишицу наднице. Споменути радници — сам пролетаријат — обуставивши радњу одржали су скуп у једној биртији, изван Осека, на друму према Чепину Ђакову. Изасланству радничком изјавио је господар творнице да не може повисити плату због осталих творница те врсте, а особито због чувене резаонице осечке.

Јуче, у недељу, прекинули су рад, радници у творници конопља између Владиславаца и Харастина, котара осечког. Иста је творница власништво имућног Чивута Сорхера и компаније. За вољу тој компанији земаљска је влада дозволила градњу каменитог друма од цесте између Чепина и Ђакова кроз пустару Сорхерову до села Харастина, где је и творница. На тај начин и пустара и творница добила је друм, док околна села не могу да дођу ни до канала ради исушивања мочарног земљишта. То је све последица данашњег система бановог. Радници у творници конопља траже повишицу дневнице, те ако не добију напустиће са свим творницу, шта више, не ће ни предујам од 1200 круна да поврате, ако не добију повишицу.

У опште у Славонији, тој чистој земљорадничкој земљи, осећа се социјалистички покрет. Брошире се бесплатно раздају и Србима сељацима, кад долазе у варош послом. Покрет још није обухватио српског сељака, него највише сиротињу која се у Славонију населила из Аустрије и горње Угарске. Но по извесним знацима судећи цео покрет у Славонији има значај страначки и то кортешки за будућу пероиоду. У овом случају само је смешано политичко питање са социјалним. Ми Срби морамо према свему јако опрезни бити и ником не треба на лепак де натрчимо.

У Драги се прекјуче после подне нашла на улици слика банова са избоденим очима. Трага се безуспешно за кривцем.

У Самобору крај Загреба, хтела је једна гомила сељака из Ступника да демонструје на железничкој станици. Но када су видели, да има тамо доста жандармерије, вратише се у Самобор и демонстроваше тамо пред станом кот. предстојника и другде, и полупаше више прозора.

Ухапшене социјалисте пуштене су, осим једног, тога ради, што се у њиховој редакцији, при свем најпажљивијем претраживању и на тавану и у подруму, ништа компромитујућег није нашло.

Ради бродских догађаја суспендован је са звања тамошњи градоначелник Мароц.

Већ од неколико дана говорило се, да ће у Сушаку доћи у недељу до великих демонстрација. Области су предузеле све мере сигурности. У вече се сакупило више гомила демонстраната, који су викали по улицама: »Живила Хрватска! Абцуг бан!« Војска је растурила демонстранте.

У Драги и Мартиницима покидали су демонстранти телефонске и телеграфске жице.

Из Драге су јавили властима на Сушаку, да једна велика гомила демонструје вичући, певајући и грдећи бана. Велики жупан послао је тамо по компаније војнике, но док је ова стигла беху се демонстранти већ разишли, полупавши многе прозоре.

О догађајима у Бакру јављају накнадно, да су до 3000 сељака навалили на котарски суд, да ослободе ухапшенике. Дошавши у Бакар ишчупају на морској обали колце, на које се привезују барке, и заузму зграду на јуриш. Оно мало полиције и жандара не могоше толикој снази дати отпора, те она ослободи ухапшенике, а стави у затвор полицију и жандаре.

У Краљевици је здерала једна повећа група демонстраната грдећи бана и Мађаре угарски грб са поштанске зграде и бацила га на земљу.

У Сењу је дошло прекјуче приликом »плац музике« до великих изгреда. Прозори на свима јавним зградама буду полупани, а зидови умрљани. Са поштанске зграде здерали су грб Демонстранти се противише полицији и ранише два полицаја, па их је тек жандармерија растерала.

Између Меје и Пласа (према Реци) су задржали демонстранти — наваљујући на пругу велико камење — не само теретни, већ и брзи воз, који је услед тога морао на прузи стати. На то се они почну бацати камењем и на воз, услед чега се он морао вратити у Пласе, јер су путници били у великом страху и опасности. Војска је растерала демонстранте и више њих похапсила.

Догађаји у Старој Србији и Мађедонији.

Комите убијају Србе.

Комите тражиле су од богатога Србина Милосављевића у Трмци, у округу прешовскоме, да новцем помогне њихове револуционарне циљеве. Како Милосављевић, као добар Србин, не хтеде дати новаца за остварање бугарашких смерова, то комите нападну на његов дом и посеку њега, жену му и четворо деце. Тај гнусан догађај изазвао је још веће огорчење Срба противу бугараша, који су затрли дом једнога виђеног Србина и имућног домаћина.

Нов судар војске са комитама.

Између Лескова и Лукова, у округу кратовскоме, дошло је до крвава судара између турске војске и комита. Бугарашка чета, спазивши војску, хтеде се повући, али ова пројури за њом и до ноге је потуче. Неколицини је од комита, који су напред били, пошло за руком да утеку, а остали су које изгинули које рањени.

Нађене пушке у Лескову.

Турска полиција нашла је у селу Лескову многе пушке, које су пренете из Бугарске. Сељаци, који су те пушке били прикрили, притворени су и предаће се суду.

После заузећа Пећи.

Сви незадовољни Арбанаси, који су против увођења реформа у Старој Србији, одметнули су се у хајдуке. Они из Ђаковице и околине већ су у планини Малесији, где се прикупљају и распоређују у чете, а Пећанци Арбанаси и они из Кућишта налазе се у планини Ругови на црногорској граници где живе Васојевићи. Из тих планина Арнаути мисле да четују и да даду последњи отпор против реформа.

Ухапшен атентатор.

Јавља се из Солуна, да је полиција ухапсила прекјуче оног Бугарина, који је држао под кирију дућан из кога је водио подземни ходник према отоманској банци, на коју су они динамитски атентати чињени. Ухапшени се зове Марко Стојан Вано, из Охрида је, и веле, да је инжењер Тврди се, да је много признао.

Смртна казна.

Из Солуна јављају, да је преки суд осудио на смрт Јорги Минофа, са правим именом Павле Печков, који је учинио онај динамитски атентат на француску лађу »Гвадалкивир«.

Вести из места и са стране.

Шајкашко изасланство код краља.

У понедељак пре подне примио је краљ једно изасланство шајкашко под предводништвом великог жупана Павла Латиновића. То изасланство предало је краљу један меморандум, у коме га моле, да он у овом дугом спору реши, коме да припадне земља ритска, да л' општинама шајкашким да л' појединцима староседиоцима. Краљ је ту земљу и поклонио својим јуначким Шајкашима, па нека он сад и пресуди. Латиновић предајући краљу тај меморандум, пропратио је ствар са неколико речи. Најглавније је ово: Краљ је 1867. године поклонио шајкашким општинама 43 650 катастралних јутара. Погранична власт дала је ту земљу 1870. године аустро угарској банци на уживање на 30 година, ал зато да земљу задолми, да је сигурна од поплаве. Банка је о свом трошку задолмила и по уговору предала земљу тителском и жабаљском срезу. После тога образовала се тако звана ритска управа, која је руковала том земљом. Но међу тим искрсло је питање, чија да буде та земља, да л' општина ил' староседиоца појединаца? Овај се спор већ дуго протеже и држи свет у непрестаном раздражењу. С тога моле краља да прими меморандум и да по својој увиђавности пресуди ту ствар.

Краљ је исказао своју радост, да су се Шајкаши са једном молбом на њега обратили. Зна да су Шајкаши, како према његовим претцима тако и њему, и у време рата и мира испуњавали верно своје дужности.

Латиновић је још споменуо, да су Шајкаши једнако добри и пешаци, и топџије и мрнари. Краљ је на то приметио, како се и сам сећа да су на талијанским бојним пољима, Шајкаши вршили изврсно војне дужности. За тим је питао, дали су насипи доста јаки да одбране од поплаве Тисе? А кад је Латиновић рекао да јесу, краљ је дао да му се престави сваки члан изасланства и сваког је ословио било о материјалним, било о породичним односима, а било о економским приликама Шајкашке.

Износимо како се ова ствар догодила у аудијенсији, а првом приликом проговорићемо коју више о шајкашким ритовима.

Парастос Шчербини.

Пишу наз из Горњих Средица: И ми Срби у Гор. Средицама одржасмо на ђурђев-дан парастос нашем брату русу † Шчербини, да му се тим колико толико одужимо на властитој жртви, коју из велике љубави према Српству а православљу принесе за слободу потиштене нам браће на Косову. Дао би Бог, да барем та жртва послужи као ме-

лем на ране њихове, што их и данас од варвара невино подносе на срамоту хуманитета и цивилизације, којима се Европа тако радо поноси!

Шајкашки мандат пред судом.

Курија је поверила краљевској табли у Сегедину, да спроведе истрагу против избора Стеве Јовановића за шајкашког посланика на државном сабору. Сегединска краљевска табла изаслала је из средине своје судца Петра Деака, да спроведе истрагу. Деак је јуче у уторак отпочео код нашег новосадског суда истрагу и преслужао је још тога дана више сведока. Како чујемо, истрага у Новом Саду трајаће више дана, а за тим ће Деак ићи у Тител, као изборно место, да и тамо истрагу надопуни. Курија ће онда на основу тих исвражних списа донети коначну одлуку.

Трговачки фонд у Србији.

Трговачко удружење и београдска трговачка омладина издали су у „Трговачком Гласнику“ један проглас. У томе прогласу позивају трговце у Србији да се уписују у трговачки фонд. За 1. јуни о. г. сазван је збор, на коме ће се конституисати фонд. Фондом тим обезбедиће сваки трговац и себе и породицу боље но игде. И то незнатним месечним улагањем створиће сталну ренту себи, која ће му обезбедити будућност. Најмањи улог је 20 а највећи 1000 динара у злату. Улаже се 10 година и за то време нема нико прихода од уложеног новца. После тог времена добија ренту саразмерну уложеном новцу и укамаћеном приносу од истог. Рента се издаје месечно. Осим тога образоваће се и засебни фонд за потпоре сиротих и невино пострадалих трговаца и њихових породица. Трговачко балтацијски еснаф у Београду уступио је већ том фонду своје имање од 80.000 динара. Ако умре онај који уплаћује, породица његова може наставити то уплаћивање. Неузмогне ли ко услед несретног случаја до краја да плаћа вуђиће и пре ренту на уложен новац.

Истрага у Ст. Пазови.

Пишу нам из Срема: У Ст. Пазови је — Кафка, пардон: госп. Густаф Кулчар, тајник жупаније сремске и води велику истрагу ради многих и тешких, па и дугогодишњих незаконитости општ. бележника Карла Рупа, благајника Максима Подкоњака, за тим на силу „бираног“ — управитеља општине — Мише Потрана, општинског лечника дра Саве Милутиновића и редара Максима Петровића, суродице Николе Петровића, трговца из Ст. Пазове. Цела војска сведока и оштећеника стоји позвана за преслушање код општинске куће. Овдашњи становници већ нису веровали, да се може против те господе поступати по закону и да они могу чинити шта хоће, као што је чинио особито пок. начелник Пауновић, но коме је Бог судио да не доживи ову истрагу. Против овога се чуда борила данашња већина заступства и сав народ, дакле против те ужасне управе, а њу је подржавао Никола Петровић, побожни вођа „српске“ странке, која се састоји из три швабе и три Србина: Петровића, Ивковића, Љубише, Антона Рупа, Карла Брауна и Франца Витмана и која је уз пркос већини заступства и народу, а да одржи стару управу гласала на Словака, пардон по речима „српске“ странке — србина: Мишу Потрана, па је овај сад по вољи шесторице, а против воље 12 заступника — начелник, а до правомоћности избора — привремени управитељ општине. Даље резултате ћу јавити.

Оставка дра Луја, кнеза Војиновића.

Најновији број „Гласа Црногорца“ објављује званично, да је вршилац дужности министарства правде, др. Луја кнез Војиновић, поднео оставку, коју му је кнез Никола уважио, поверивши привремену управу овог министарства Милошу Ђ. Шауловићу, члану великог суда. Г. Војиновић поднео је оставку због тога, што аустријска влада није хтела да му и по трећи пут продужи дозволу, да може, као аустријски држављанин, отправљати државне послове у Црној Гори.

Лечењем убодом пчела.

У бечком ц. кр. друштву лекара држао је ономад Мариборски лекар, др. Перуј предавање о томе, да се може ревматизам у зглавцима лечити убодом пчела. Отров из пчелине жаоке да је противотров, против отрова ревматизна, па да се с тога човек, који је имунизиран против пчелиног отрова, ослободи са свим ревматизма. Да то постигне, употребљује 2000—5000 пчелиних убода, тако, да се човек на те убоде тако навикне, да не одскачу више ни шљоке. Др. Перц препоручује то лечење, које је тамо народни лек против ревматизма, и против ревматизма мускула и против нервних болова.

Колико су пути протерани Језуити.

Језуити су протерани: 1561. из Граубиндена у Швајцарској (27 година после оснивања тога реда); 1570. из Енглеске; 1578. из Антверпена у Холандији; 1594. из Француске; 1595. год. из свију провинција холандских; 1606. године из млетачке републике (као непријатељи и клеветници); 1607 из Шведске; 1610. из Кантона Валис; 1618. из Чешке (као бунтовници); 1619. из Моравске и Шлеске; 1620. из Угарске; 1621. из Пољске; 1622 из Напуља; 1645. Малте; 1706. из целе Угарске и Ердеља; 1715. из краљевина обеју Сицилија; 1725. из Русије; 1759. из Португалске (поновно); 1767. из Шпањолске и Напуља; 1768. Парме; 1821. из Петрограда и Москве; 1822. из целе Русије; 1847. из целе Швајцарске; 1872. из Немачке; 1880. из Француске. Поред свега тога, нису Језуити изгубили храброст, него су, како се из горњих података види, често пута враћали се у земље, из којих су били протерани. За њихова трећег генерала, Фрању Боргију, каже се, да је изрекао ово пророчанство: као јањци мирно смо се ушуњали, као псе ће нас протеравати, а као орлови ћемо се подмлађивати.

Десет правила за купање.

1. Не купај се ако си раздражен и узбуђен. 2. Ако ти је изненада позлило, или се од дужег времена не осећаш добро — не купај се. 3. Не купај се после непреспаване ноћи, или после великог напрезања, док се неколико сати не одмориш. 4. После обилатијег јела или пића, нарочито алкохолног, не ваља се купати. 5. До купатила отшетај лагано. 6. Кад стигнеш, распитај се о дубини и струјама воде. 7. Свлачи се лагано, али за тим одмах уђи у воду. 8. не скачи на главу, али се одмах загњури чим уђеш у хладну воду. 9. Немој се дуго бавити у води, а нарочито ако си слаб. 10. После купања протари тело, брзо се обуци и немој да седнеш или стојиш, него се одмах умерено крећи. — Јаки људи се не морају одмах убрисати, а ни остали то не чине у топле дане, јер се вода тада брзо испари.

Гајење жита у Европи.

Магденбуршко статистичко удружење цени да је у Немачкој обрађено жита мање но у прошлој години на 4, у Француској на 5.8, у Русији на 5.5, а више но у прошлој години у Аустрији на 0.8, у Белгији на 9.9, у Холадниjии на 3, у Шведској на 19.1 процената. У целој Европи обрађено је 2.5 процената мање жита но прошле годипе.

Наследно пијанство.

Проф. др. Палмер изнео је недавно врло интересантне и поучне резултате о наследном пијанству у једној породици у току неколико десетина година. Ужасну историју те породице имао је тај професор прилике испитивати у подробностима цомоћу судских аката и других обавештења. Жена по имену Ада Журке родила се 1740. г. а умрла је као пијаница, лоповка и скитница. Оставила је потомство, које се током времена умножило на 834 душе. Од тих је 700 имало посла са судовима; 106 се родило ван брака, 142 беху убоге сироте, 64 живело је од милостиње, 181 женска беше пала у блато неморала, 76 лица те несретне породице кажњено је ради разних преступа, од тих њих 7 смртном казном за убиство. У опште за 75 год. само та породица стала је државу 5 милиона марака, које за издржавање њено по затворима, које пак, што је нанела штете држави.

Прилози на срп. нар. позориште.

Г. Пера К. Суботић, трговац из Гаја (код Ковина), уступио је свој рабат од продатих књига Матичиних, као прилог позоришту у износу од 2 круне. — Др. Светозар Димитријевић, адвокат и повереник позоришни у Темишвару, послао је легат од 200 круна, што га је завештала српском народном позоришту покојна Марија Стојановић рођ. Пејић, из Темишвара. — Емил Деметровић, чиновник земаљске владе у Загребу, уписао је за члана свога покојног оца Стевана Деметровића, бившег варошког чиновника у Вршцу, и послао је први оброк чланарине у износу од 20 круна. — „Један каваљер“ из Панчева послао је прилог од 12 круна. — Васа Димитријевић, трговац у Там. Ковину, уписао се за члана позоришног са уплатом првог оброка од 20 круна, и с обвезом, да ће остатак чланарине од 80 круна, у року од 3 године дана исплатити. — Милутин П. Бикар, трговац у Сомбору, платио је другу рату своје чланарине у износу од 20 круна. — На свима овим родољубивим прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

Брзојави „Застави.“

Стигли 10. маја

Из угарског сабора.

Будимпешта. Данас ће интерпелирати Угрон о саветима, које су давали краљу његови саветници. И Лудвиг Холо о положају двора према садањој борби. Кас говори о квотној депутацији. Оптужује владу због опструкције и назива опструкцију парламентарном револуцијом и тражи да Сел одступи.

Немири у Хрватској и Славонији.

Будимпешта. У околним местима око Ријеке влада још увек велика узрујаност. — У Загребу су по улицама прилепљене посмртнице (парте), којима се грађанство позива, да присуствује свечаности приликом прославе дана смрти Јелачића бана.

Положај на Балкану.

Цариград. Из Бугарске стижу узнемиравајуће вести.

Трговина.

НОВИ САД, 7. маја 1903 године. Пшеница прве каквоће нова 7 фор. 30—35 н. Пшеница средња 7 ф. 10—20 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Наполица — ф. н. Јечам 6 ——— ф. Зоб 5·60—80 ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 20—30 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 74 фор. Сланина сува 74 фор. дебела паљена 74 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	45—46 нов.	живе мере
„ средњи . .	43—44 нов.	
„ лаки . . .	40—42 нов.	

Све од 1 килограма.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

6. маја (19. маја).

Поред добре понуде и живље прође цена је скочила са 5 пот. У промету је било 26.000 метарских центи.

Пшеница банатска, продано 1500 каквоћа по хект. од 76 до 82 цене од 50 килограма 7 кр. 30 пот. до 7 к. 70 пот. потиска, продано 6750 м. каквоћа по хектолитру од 78 до 82 цена од 50 килограма од 8 кр. 07½ потура до 8 кр. 20 п. нештанска, продано 1675 м. м. каквоћа по хект. од 95 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 87 пот. до 7 кр. 92 п.; бачка, продано 2600 м. м. какв. по хкл. од 76 до 78, цена од 50 кр. од 7 кр. 90 п. до — кр. — п. Све на три месеца.

Раж, 300 продано м. м. цена од 50 кгр. од 6 кр. 85 п. до — кр. — п.

Јечам, продано — м. од 50 кгр. од кр. п. до — кр. — п.

Зоб, продано 800 м; м. цена од 50 кгр. од 6 кр. 10 п. до 6 кр. 30 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 32 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 07 п
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	121 кр. 25 п
Угарска крунска рента	99 кр. 45 п.
Аустријска златна рента	121 кр. 25 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 10 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. — п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за мај 1903.	7·65	7·74
Раж за октобар 1903.	6·42	—6·43
Зоб за октобар 1903.	5·48	—5·59
Кукуруз за мај 1903.	6·42	6·43

Дражбени оглас

Српска православна црквена општина у Бегечу расписује овим дражбу на мањак ради градње парохијског дома.

Целокупна радња предрачуњена је на 8737 круна и 74 потуре.

Поједине радње предрачуњене су:

1. зидарски посао 5296·58 круна.
2. дунђерски посао 1850·56 круна.
3. тишљерски, шлосерски, стакларски, аншрајхерски и лимарски посао 1590·60 круна.

Дражбоваће се са устменим понудама на целокупни посао и на сваки посао појединце Примају се и писмене понуде.

Дражбоватељи су дужни положити 10 постотака вадијума од односне предрачуњене своте.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

План, предрачун и услови могу се до дана дражбе видети код местног госп. пароха.

Дражба ће се одржати 21. маја (3. јуна) 1903. године у 10 сати пре подне у женској школи.

У Бегечу, 5. (18.) маја 1903. године.

Дафина Михајловић, перовођа. **Милан Ранков,** председник.

344 1—3

Пробуђена савијест.

Роман **Ал. Н. Будишчева.**

С руског превео Вељко Лукић-Новица.

(Наставак.) (38)

Лагано је ушао у спаваћу собу, и не палећи свјетла брзо се свукао и легао у кревет. У соби у осталом није било сасвим мрак, у ћошку пред иконама горјело је кандило, и свјетло од кандила пало је на патос, готово покрај самог прозора, као зелена пјега. Пересвјетов лежао у кревету отворених очију и гледао у пјегу. Пјега се мицала на патосу, љуља се, и као да се окретала око своје осовине, као велика зелена буба, прибодена чијодом за патос. Постранце непрестано су се час појављивале, час нестајале кратке ножице. Пересвјетов лежао и гледао у пјегу. У срцу његовом поче постепено расти ужас, растао је неизречивом брзином, и за једну минуту преметну се из горушична зрна у читаву гору. И тад зачу Пересвјетов куцање. Неко је једнако куцао у прозор од спаваће собе. Пересвјетов сврну према прозору мутан поглед и спази Трегубова. Он је стајао под прозором у модрој од баршуна ноћној хаљини, опасан позлаћеном узицом, и бубњао по прозору својом меком руком. Читаво лице његово смијало се и сјало од веселља. Затим као да се сав придиже и скочи равно кроз прозор у собу. Али скок његов не произведе никаква шума.

Пересвјетов гледаше у њега и чекао, притајивши дисање

Међутим сави Трегубов ноге као ковртањ и сједе баш на саму свијетлу пјегу. На патосу нестало пјеге и зеленкаста свјетлост од кандила прели Трегубовљеве очи, нос и уста, као прозрачна течност.

— Bon jour, — проговори Трегубов смијући се читавим лицем, и зеленкаста течност сали се упљед покрета његових усница, на његову по моди у клин срезану брадицу.

— Bon jour? А ви добро смислите, живот за живот? Није рђаво Пристајеш! Капа ми, капа ти, прави трговачки обрачун! Нико не губи!

Трегубов се опет засмија читавим лицем.

Пересвјетов сједе у кревету, метнуо на кољена јастук и, притајивши дисање, слушао Трегубова.

— А крађа је, заиста, ружна ствар, — говораше, међутим, Трегубов. — Главно је, све се неда никако предвидјети. Ко би погодио унапријед све случајности. Ви дошли к мени по сувишан колач, а ја набануо. Изволите ме загушити узицом! А ја имам исто тако један живот, као год и ви, и тај вриједи милијон милијона. Право рекосте! Ето гдје се тресете! А није баш ни угодно лаћати се узице! Ви за узицу, а после тога ево мене к вама у госте, да се пред вама бекељим!

Трегубов намиже на Пересвјетова оком. На кољенима Пересвјетовим поче се трести јастук.

— Изволите погледајте, како се умјем бекељити, — проговори Трегубов смијући се, — изволите погледајте. Погледајте! Уживајте!

Он заћута.

Од један пут поче лице Трегубово отјецати; уста се растворила, зуби изкезили; десно око завртјело се брзо у дупљи. Напошљетку преста око да се врти и помутило се.

Трегубов нестаде. У спаваћу собу ушла са свијећом у руци Анушка. Очи су јој биле поспане, а образи црвени.

— Штл ћете? запита она Пересвјетова. — Шта сте ме звали?

Пересвјетов цептио читавим тијелом. Јастук се тресао на његовим кољенима.

— Скувајте ми, Анушка, папрењачу, — рече он напошљетку, — папрењачу, врелу папрењачу. Тресе ме зимогроз.

— Добро, — рече Анушка и оде, тапкајући босим ногама

Пересвјетов преседио неколико минута непомично, за тим се лагано диже и оде бос у трапезарију. Ондје извади из ормара отчепљену боцу са ракијом, и притиште пожудно грљак на студене усне.

Кад се Анушка вратила у спаваћу собу са шољицом папрењаче и свијећом, Пересвјетов спаваше чврсто, пруживши се колико је дугачак у кревету. Лице му било блиједо, као у мртваца, а од њег све сопила ракија.

— Иште папрењачу, — заклимала Анушка главом, — а овамо се ето опио!

XVIII.

Пересвјетов забавио се у гостима код Тихона читавих шест дана. Расположење духа његовог непрестано се колебало за то вријеме, час је ходао смркнут и љут, уморна погледа и оборене главе, а по ноћима разговарао се са Трегубовим и немирно викао, други пут опет пио је по ваздан без престанка са Тихоном, пјевао што га грло носило и заспао пијан на патосу, испијена лица и подбулих очију. Но понекад осјећао се Пересвјетов срчано и готово весело, сањао о Кубану, срачунавао колико би могао стајати лијепо уређен салаш, и очи му плануше енергијом.

Тако проведе шест дана. Седмог дана отпути се кући. Тог дана у јутро сањао је о Кубану, и пошао на пут добро расположен. Успут сјетио се да сврне Верешимову и заиште од њега у зајам пет стотина рубаља. По мишљењу његовом, морао је од времена на вријеме да чини такве екскурзије ради новаца, како би отклонио од себе сваку сумњу. Нека свако мисли, да је у великој новчаној неприлици, да су послови његови преко мјере замршени, и да је, једном речи, гô као соко. И Пересвјетов лака срца скрену коња на Верешимов салаш, ма да је у напријед знао, да му Верешимов неће под нипошто дати новаца. Он утјерао у авлију и привезао коња за тарабе. Авлија је била пуста, и тек пашче, опузле длаке по бедрима, искрсну од некуд, машући збуњено репом, и љуљушкајући кољена Пересвјетову. Он уђе у кућу. У предсобљу срете се са Лизаветом Михајловном.

Је ли код куће Иван Иванић, — запита Пересвјетов, поклонивши се понизно, али и не чекајући одговора, уђе равно у побочну собу, сјетио се да је данас постан дан, и да неће дочекати од Лизавете Михајловне одговор до вијека.

Иван Иванић предусрео га весело и пријатељски стиште му руку. Био је у дугачкој доњој хаљини и чакширама од плиша, а на кратким ногама имао сукнене папуче.

— Сједите, будите ми гост, — мрмљаше он, — молим понизно.

Пересвјетов сједе у ниску наслоњачу, испружио своје кракате ноге и уздахну.

— А ја дошао к вама опет због новаца, Иване Иванићу, — отпоче он, — узајмите ми пет стотина рубаља. За Бога! Не одбијте ме, Иване Иванићу!

Пересвјетов осмијехнуо се грцајући.

(Наставиће се.)

Слика из народног живота

у четири чина

с певањем.

ДЕВОЈАЧКА КЛЕТВА.

НАПИСАО

ЉУБИНКО.

ИЗДАЊЕ

СРПСКЕ КЊИЖАРЕ И ШТАМПАРИЈЕ

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

У НОВОМЕ САДУ. 800 5—6

Цена 40 новчића.

Књижевни прикази.

Наши поморци. I. Мали. Написао Божо Ђ а ј а Поморац. Издање Коларчевог фонда. Београд 1903.

Политика осиромашења народа у Босни и Херцеговини. Финансијско-економна студија од **Божидара Никашиновића** Прештампано из »Српског Пијемонта«. Пишчево издање. Београд 1903. Цена ½ дин.

Домаћица. Орган женског друштва и његових подружина. Власник и издавалац Женско Друштво. Одговорни уредник **Живко А. Шокорац.** Београд, априла 1903. Лист уређује литерарни одбор.

За предстојеће школске испите

препоррчујемо црквеним општинама и школским властима, као најбољи дар српској деци о испитима

„НЕВЕН“

за 1901/02. годину укоричен

ЦЕНА 5 КРУНА

„МЕЂНЕВЕНЧЕ“.

Трећа читанчица од чика Јове.

Цена 40 потура.

Већим поруџбинама дајемо **30%** рабата, а исте треба упутити на

КОСТУ ЛЕРУ

главног повереника друштва „Рад“ у Нови Сад, (Ujvidék).

Позив на претплату.

Извештавам поштоване пријатеље и љубитеље српске књиге, да сам већ дао у штампу, за дуже време спремани и припремљени, позоришни комад под насловом:

„КРЦАЛИЈА“

историјска драма у стиховима у шест чинова с певањем из прве четвртине XIX. века.

Појезија, лектира у везаним слоговима, у овом делу одликује се лепим својствима наше српске поезије, које сам се у садржини и у формалном делу њеном смотрено придржавао. Поред тога и занимљиве садржине самог предмета драме, где се маштта (дух стварања), осећаји и разум човеком појављују у свима својим нијансама, читатељке и читаоци упознаће свест народног духа Срба, Бугара, Румуна и Грка при њиховом покрету за ослобођење од турскога ига. Ово је опет од толико веће вредности, што смо на прагу новог века после те епохе, и још више: што нас поучава, да увек будемо врли родољуби и да свој живот посвећујемо општој задаћи и потребама свога народа и миле нам домовине.

Чинови се одигравају на три земљишта: бугарском, румунском и српском.

Главну идеју за ову драму црпео сам из приповетке под истим насловом: „Крцалија“, у српском преводу од уваженог књижевника нашег г. Стојана Новаковића са руског оригинала од чувеног писца Чајковског.

Од повољног одзива читалаца и од њихове претплате зависи сада и појава ове књиге на свет.

Врло занимљива садржина ове књиге у поетском руху наше народне појезије, биће пријатна забава и за ширу читалачку публику, и зато полажем на све родољубе, који желе да се нашем народу кроз књигу пружи здраве душевне хране, — наду, да ће се братски одазвати око уписа претплатника.

Поштовану гг. скупљаче претплатнике умољавам, да листе уписника и скупљену претплату пошаљу бар до 15. маја т. г., како бих им по том могао што пре послати књиге за гг. претплатнике. Штов. гг. скупљаче уз топлу захвалност за њихово заузимање уступићу на дар сваку десету књигу.

Књига ће изнети око 10 штампаних табака и стаје за уписнике 2 дин., а иначе продајна цена биће 2·50 дин., круне или франка.

Редакције, књижари и сви препродавци добијају 30% рабата.

Молим штов. гг. скупљаче за обавештаје на трошак књига по адреси:

Dragomir M. Jovanovich (chez M-me Martinet) Rue Charles Humbert 3, au I. — Genèva (Suise)

Својој браћи свима Србима шаљем топло српско поздравље.

Женева, априла 1903. год.

Драгомир М. Јовановић,
суд. писар у оставци.

Крал. Српској Повл. Извозној Банци

потребни су

ДВА ВИША И ТРИ МЛАЂА ЧИНОВНИКА

и два чиновничка приправника.

Услови су за чиновнике, да су потпуно вични свима банкарским, а по могућству и извозничким пословима и да поред српског владају немачким или француским језиком; приправници имају пак поднети уверење, да су свршили са добрим успехом трговачку школу или академију овде или на страни и да владају једним страним језиком.

Плата ће се свима одредити према способности.

Понуде са документима имају се поднети најдаље до 15. (28.) маја о. г.

У Београду, 2. (15.) маја о. г.

2—3 340 **УПРАВА.**

У ВЕЛИКОЈ ТРГОВИНИ

С ПАМУКОМ

И СРПСКИМ ПЛАТНОМ

ЈОВАНА Т. ЧАВИЋА

У НОВОМ САДУ,

главна улица број 6. на пијаци

КОД „СРПСКЕ ПРЕЂЕ“

може се добити **памука** предена, **пруга**, **шотиша** обичног и свиленог, **вула** белог и разно бојадисаног, **прође** не беле, лужене и беле, **конаца** за ћилимове и рибаре, **српског платна** у највећем избору, сади и уснована. — Памук је из првих енглеских фабрика.

Цене су врло умерене.

Послуга тачна. 834 11—

Још само **10.000 клгр. сувих шљива** ситних и здравих по 19 круна 100 кила. **Летње саламе I. и сува меса** 1 кила К 1·60. — **Праве шљивовице** буренце 4 литре 45% јаке франко К 9·60.

Ориенталног платна за блузе по К 24·— 1 ком. 60 метара.

Свих земаљских производа по најнижој цени.

Извозно подузеће

Ђорђа Ал. Васиљевића,

2—2 333 Д. Тузла — Босна

Заштитна марка

ФРАНЦОВА РАКИЈА

апотекара ВЕРТЕША

има при употреби најбољега дејства Због своје безусловне чистоте је пре свега згодна и за унутарњу и спољашњу употребу, а нарочито за тако омиљену масажу. Са ванредним се успехом употребљује против гихта, реуме и назеба, даље код уганутости, узетости запаљења, за јачање коже на глави и за прање уста; унутарња употреба за грчеве у стомаку, главобољу, несвестицу и т. д. Неопходно потребно за војнике, ловце, туристе, писмоноше и у опће за оне, који много пешаче. Право је само под овом заштитном марком. — Једно стакло 30 пот, 1 круна и 2 круне. Може се добити у апотекама и дрогеријама, а у НОВОМЕ САДУ код: Емер. Дицгена синова, Георга Фукса, Гајгера Јозефа, Карла Клајна, Оскара Клајна, Николе Костића, К. Либмана, Емил Меснера, Љ. Стефановића син, Браће Вагнера, Стев. Винклера, Јов. Војтовића; у ЗЕМУНУ код; А. Георгијевића, Стевана П. Крецула, Франц Мила, А. Младеновића, Н. Похања, Мартина Шерера мл., Францтал, Војислава Вујичића шпецерајска трговина, и Ферд. Жиге апотекара, као и онде, где се виде плакати са овом заштитном марком и директно код

L. Vértes, Adler-Apotheke, Lugos Nro 470

Одликовано на изложбама Риму, Остенде, Лондону и Паризу са златном медаљом, почасним крстом и почасном медаљом. 668 22—26

У СРБИЈИ ПРОДАЈЕ СЕ

угледно пољско добро (имање) иза вароши Ниша код варошице Беле Паланке, кроз исто пролази железничка пруга и на самом добру (имању) стаје воз на својој постаји код железничке стражаре бр. 35, а поред имања протиче велика река звана Нишава.

Добро (имање) је пространо 600 ланаца и то 300 ланаца зиратне земље оранице и 300 ланаца под лепом чистом растовом шумом (гором). Шума (гора) је дебљине разне од 5 сантиметара па на више. На истом имању постоји:

Један млад шљивар шљивик са 3000 дрвета шљива зване мађарке (пожаге).

Један млад шљивар шљивик са 500 дрвета шљива зване тургње ранке.

Један воћњак са 500 дрвета окаламљених јабука и крушака од најфиних сората.

Један салаш (кош) нов од летава са шупом преда се дуг 30 метара, широк 2 метра, ширина шупе 4 метра.

Једна житница (хамбар) 12 метара дуг 7 метара широк са 6 оделења и шупом преда се.

Две штале са бунаром нове за марву (стоку) свака је 27, метара дуга и $7^1/_2$ метара широка

Једна кућа зидана од тврдог материјала са 6 соба, 2 кухиње, 2 ходника, једним предсобљем и подрумом.

Исто је добро (имање) сво засијано разним усевима што даје прилику и могућност купцу да се лично увери о каквоћи земље и успевању усева.

Цена је врло умерена и услови за купца повољни. Обратити се ваља

Будимиру К. Раденковићу члан фирме. **Д. Ђукановић и Комп.** трговци у Београду.

Кости В. Ракићу и Брату у Јагодини. 264 9—20 или **Кости В. Ракићу** у Белој Паланци.

ПОНУДЕ

ЗА ИЗВРШЕЊЕ РАДОВА.

Српска православна црквена и школска општина новосадска, у намери, да преоправи своју саборну цркву, позива овим на поднашање понуде за извршење ових и овако прикупљених радова:

Зидарски посао	—	—	24.857·84	К
Каменорезачки посао	—		7.511·40	„
Дунђерски посао	—	—	7.730·—	„
Лимарски посао	—	—	10.967·70	„
Покривачки посао	—	—	3.680·—	„
Громоводни посао	—	—	400·—	„
Ложење гасом	—	—	3.319·20	„
Попођавање	—	—	5.434·—	„
Свега			63.900·14	К

Услови су:

1.) Такмачити се могу све оне занатлије или подузимачи из Угарске, који су у праву да раде свој занат.

2.) Понуде се могу подносити за извршење једног посла или свију заједно. Попуст ваља означити како бројкама тако и словима.

3.) Подузимачи су дужни приложити као пишманлук 5% од своте, што су је назначили у својој понуди.

4.) Планови за извађање радова могу се видети у председника општине г. Петра Попадића у Новоме Саду, или у архитекте Михајила Харминца у Будимпешти, Papnővelde uctza 10. szám, сваки дан после подне од 3 до 4 сахата, где подузимачи уредно могу видети и предрачуне и дознати за услове уопште.

5.) Запечаћене понуде ваља поднети најдуже до 18. (31.) маја 1903. 12 сахата у подне код потписана председника, а отвориће се 19. маја (1. јуна) 1903. године.

6.) Пододбор за спровађање преоправке задржава себи право, да изда поједине радове, без обзира на поднесене понуде, коме било, или да даје све радове на извршење једном подузимачу, а у случају потребе, да изда поновни позив на поднашање понуда.

Нови Сад, 3. (16.) маја 1903. г.

Петар Попадић с. р.
председник срп. прав. црквен. и школ. општине новосадске.

388 3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

КОСТЕ МАТИЋА

у Иригу

потребује два млађа помоћника који могу одма ступити. 341 1—3

ТВОРНИЦА СВИХ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКВЕНИХ УТВАРИ

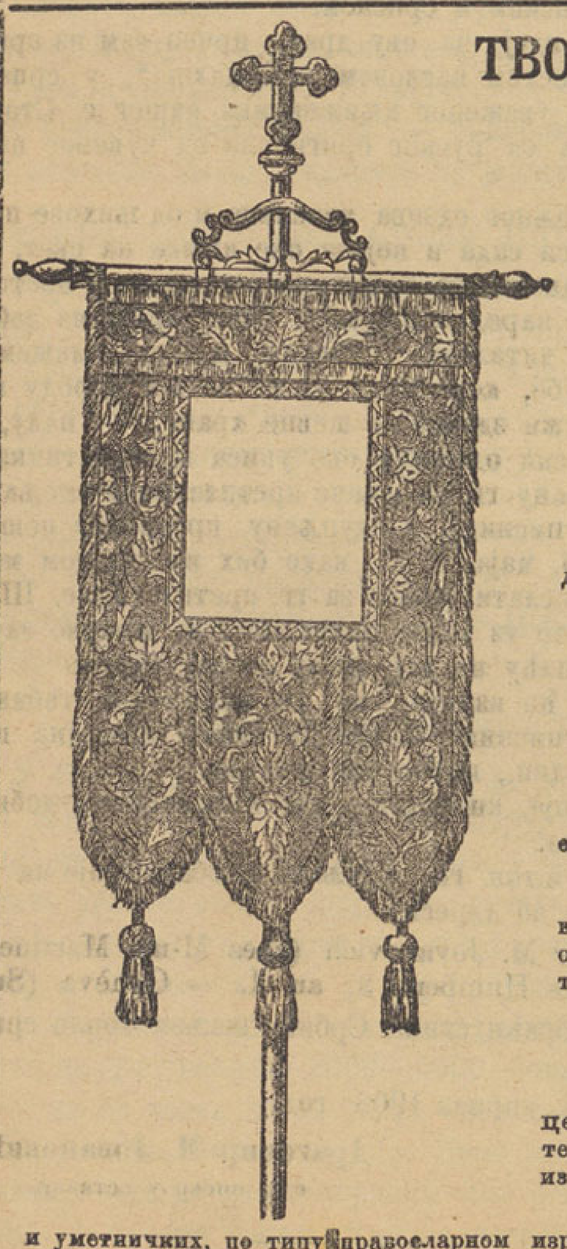

МИЛАША ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ (UJVIDÉK)

ћошак главне и дунавске улице.

На знање!

Част ми је сл. српско-правосл. црквен. општинама, преч. г.г. свештеницима о српској публици учтиво на знање дати, да сам своју

творницу српско-православних црквених утвари

знатно проширио, то примера ради наводим овде поједине артиклове и цене, као

Одежде светле од круна 40, 50, 60, 70, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 500, и т. д. —

Одежде црне од круна 40, 50, 60, 80, 100 и 200. —

Барјака (литија) од круна 40, 50, 60, 70, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 500, 600. итд.

Црквених барјака од кадиве (свиленог сомота без вевних слова од К 200, 300, 400, извезених са златним словима од К 500, 600, 700, 800, до К 1500 и

Полилеје (Лустера) од К 40, 60, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 600 итд.

Свећњака за часну трапезу од кина сребра или од жутог метала, ком. од 10, 15, 20, 30, 40, — Свећњака од кованог гвожђа пред олтар, висине 150 цм. у дивот изради, ком. од К 60, 70, 80, 100. — Црквених кадионица од 20 до 60 К од кина сребра. — Црквених кандила од 12 до 60 К од кина сребра. Светих православних икона по строго православном типу све масном бојом и руком израђене од 12, 16, 24. К.

Осим горе наведених а све друге црквене утвари израђујем.

Даље г.г. свештеницима шешира, камилавки, ћелепуша и појасева.

На захтевање п. н. муштерија шаљем нацрте, мустре, прорачуне ценовнике бесплатно, франко.

Главна ми је задаћа била, да као — Србин — усредсређеним радом, савесном и поштеном израдом, а уз цене саразмерно најјефтиније себи и творници својој извојујем највеће поверење и наклоност од српскога народа, а да сам тежњу ову моју за кратко време свога опстанка и постигао, сведоче многе поручбине из најдаљих крајева где Срби живе, као из Далмације, Босне и Херцеговине, Старе Србије, Црне Горе и чак из Америке.

Пошто идем за тим, да Србима дадем прилике, како би од правих српско-православних црквених утвари и до лепих и уметничких, по типу православарном израђених св. икона доћи могли, то се, — као Србин — надам — да је ближи брат брату и свој своме, с тога молим како моје старе, тако исто и нове муштерије, да ме скојим поручбинама обилато потпомогну а ја ћу се потрудити, да то поверење поклоњено ми, верно и тачно и у будуће одржим. 39 13—

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Мијатовића у Новом Саду